

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHELMŹYŃSKI

ORGAN URZĘDOWYCH OGŁOSZEŃ POW. TORUŃSKIEGO I M. CHELMŹY

Nasmo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno-oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkami „STRZECHA RODZINNA“, „ROLNIK POLSKI“ i „BICZ“ wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej“ (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Kontabankowe: Komunalna Kasa Oszczędności w Chełmży — Bank Ludowy Chełmża — Vereinsbank Chełmża — Miejsce płatności Chełmża

Redaktor odpowiedzialny: KAROL KIRSZ, Chełmża, Rynek bednarski 1

Telefon 72.

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 283.

Chełmża, niedziela, dnia 8-go grudnia 1929 r.

Rok II.

Genowefa

na żądanie Szan. Obywatelstwa
po raz ostatni w niedzielę, 8. bm.
w „WILLI-NOWEJ“

Przebieg pierwszej sesji Sejmowej.

Ogólny nastrój.

Wczorajsze posiedzenie Sejmu odbyło się wśród niezwykłego napięcia. Od wczesnych godzin rannych panowało wielkie podniecenie w związku z otwarciem sesji sejmowej. Wszystkie ulice, prowadzące do gmachu Sejmu, były obstawione przez silne oddziały policji, aby nie dopuścić do zbiegowiska i gromadzenia się osób niepowołanych w pobliżu Sejmu. Już od godz. 11-ej kulnary Sejmu wypełniać się zaczęły powoli przybywającymi posłami. Około godz. 12 w gmachu Sejmu zjawili się członkowie gabinetu, nie weszli jednak na salę posiedzeń. Kilka minut po godz. 12-ej marsz. Daszyński otworzył posiedzenie Sejmu i wygłosił przemówienie, w którym, nie podając historii samych wydarzeń w dniu 5 listopada na terenie Sejmu, od razu przeszedł do podkreślenia znaczenia armii jako elementu obrony granic państwa, który powinien również stać na straży konstytucji. Z żadnej strony podczas przemówienia marsz. Daszyńskiego nie padły żadne uwagi ani okrzyki. Podczas przemówienia marszałka Sejmu, członkowie rządu nie byli obecni na sali posiedzeń. Dopiero po przemówieniu marszałka zjawili się na sali premier Świtalski w otoczeniu kilku ministrów.

Nagle odprężenie sytuacji.

Moment ten był odczuty na sali, sygnał nagłego odprężenia sytuacji. Na trybunę mówców wszedł z plikiem akt min. skarbu Matuszewski, który wygłosił swoje eksposé. Trwało ono około 2 godzin. Marsz. Daszyński nadał odrazu obradom Izby tempo i wygląd parlamentu zupełnie normalny i Sejm przystąpił odrazu do pracy. Przez całe popołudnie przemawiali przeważnie z opozycji, tylko pos. Górka z Klubu Bezpartyjnego podkreślił świetne wywody ministra, które miały te zalety, iż były jasne i szczerze.

Klub B. B. miał zamiar zgłosić wniosek o uchwalenie votum nieufności dla marsz. Daszyńskiego, wniosek ten nie doszedł jednakże do skutku i w miejsce jego klub zgłosił wniosek inny, dotyczący powołania specjalnej komisji śledczej, składającej się z 15 osób, dla ustalenia przebiegu wypadków w dniu 31 paździer. na terenie Sejmu.

Votum nieufności dla Rządu.

O godz. 15-ej rozpoczął przemówienie poseł Niedziałkowski z PPS., który w imieniu swej partji zgłosił votum nieufności dla rządu. Rząd reprezentują na sali sejmowej p. premier Świtalski i kierownik Min. Skarbu Matuszewski, który czyni notatki z przemówień. Posiedzeniu przewodniczy ks. Czetwertyński. Po przemówieniu posła

Votum nieufności uchwalone.

Za wnioskiem padło 246 głosów, przeciwko wnioskowi 120 głosów. Wniosek przeszedł głosami całej Izby przeciw głosom klubu B. B. i B. B. S. Ministrowie po ogłoszeniu wyników głosowania opuścili natychmiast salę. Po demonstracji komunistów, która miała przebieg humorystyczny,

wybuchła wielka wrzawa na ławach klubu B. B. Marsz. Daszyński nie mógł uspokoić Izby wreszcie zamknął posiedzenie Sejmu, nie zdążywszy zakomunikować swej decyzji o wykluczeniu z obrad posłów komunistycznych na dalszych 15 posiedzeń.

Opinia sfer rządowych.

Co mówią o rozwoju wypadków na szerokiej płaszczyźnie w kołach zbliżonych do rządu:

- 1) Marsz. Piłsudski zdecydowany jest przeprowadzić zmianę konstytucji.
- 2) Tak Marsz. Piłsudski, jak rząd i obóz współpracy z jego ideologią rozumieją potrzebę utrzymania parlamentu jako ważnego czynnika składowego ustroju.
- 3) Rząd nie dąży bynajmniej do zamachu sta-

nu, gdyż takie wyjście oznaczałoby niewątpliwie wstrząs, którego należałoby przeciw zaoszczędzić społeczeństwu. O rezygnacji jednak żądań ustrojowych Marsz. Piłsudskiego niema mowy, tak, jak z drugiej strony trzeba — biorąc pod uwagę istotny stan rzeczy — zrozumieć, iż na skutek takiego, czy innego głosowania w Sejmie Marsz. Piłsudski nie przekreślił akcji, którą rozpoczął przewrotem majowym.

Min. Zaleski przewodniczącym sesji Rady Ligi Narodów.

Sekretariat Ligi Narodów wyznaczył początek najbliższej sesji Rady na dzień 13 stycznia b. r. Sesji tej przewodniczyć będzie min. A. Zaleski.

Pos. Rybarski przeciągnął strunę...

Minister sprawiedliwości Car, zaznaczył: Z oświadczenia posła Rybarskiego można wnosić, że znane mu są czynniki, które ponoszą odpowiedzialność za zaginięcie gen. Zagórskiego. Zarazem oświadczył on, że gotów jest stanąć przed sądem i nie będzie się zasłaniał nietykalnością poselską. To zrzeczenie się nietykalności było czczym gestem pozbawionym realnego znaczenia, gdyż każdy obywatel, który posiada wiadomości, mogące wyjaśnić sprawę, ma otwartą drogę do prokuratora.

Chcę ułatwić spełnienie tego posłowi Rybarskiemu. Polecę prokuratorowi sądu okręgowego w Warszawie aby jutro o godz. 12 w poł. przyjął od niego protokółarne zeznanie, nadmienając, że gdyby oświadczenie okazało się gotostownem, wyciągnę konsekwencje prawem przewidziane.

Katastrofa hydroplanu w Zatoce Puckiej.

P u c k. Wczoraj o godz. 4 po południu nastąpiła tu straszna katastrofa samolotowa. Wskutek gęstej mgły spadł hydroplan tak nieszczęśliwie do Zatoki Puckiej, że został rozbity, zaś pilot podporucznik Kawecki poniósł śmierć na miejscu. Obserwator podporucznik Szalewicz odniósł ciężkie rany.

Co będzie?

Fakt, że klub BB. nie zgłosił zapowiedzianego wniosku o votum nieufności dla marsz. Daszyńskiego, jest również uważany jako ważny krok dla odprężenia, niemniej jednak dzisiejszy dzień polityczny, który miał przebieg normalny, stwarza poważną troskę o dzień następny, ze względu na zgłoszone votum nieufności przez sześć klubów lewicy i centrum. Nie ulega to żadnej wątpliwości, bo wniosek ten, który marsz. Daszyński już postawił na porządku obrad posiedzenia Sejmu, będzie załatwiony, tzn., że dużą większością rząd otrzyma votum nieufności. Zaciekawienie w kołach politycznych polega na tem, jakie dalsze wypadki towarzyszyć będą konsekwencjom tego kroku parlamentu. W kołach politycznych panuje opinia, że bezpośrednio po uchwaleniu tego wniosku formalnie będzie musiał premier Świtalski udać się na Zamek i złożyć prośbę o dymisję.

Niedziałkowskiego, przemawia poseł Róg z Wyzwolenia, który także zgłasza votum nieufności. Z kolei przemawia poseł Roman Rybarski, który, zbijając tezę kierownika skarbu Matuszewskiego, porusza sprawę gen. Zagórskiego. Tu poseł Rybarski spotyka się z ostrym sprzeciwem ze strony klubu BBWR. Następnie przemawia poseł Dąbski (St. Chłopskie). Po przemówieniu posła Byrki z BBWR, poseł Dąbski z Piasta zgłasza votum nieufności.

Dotychczas zgłosiło sześć klubów votum nieufności dla Rządu, tj. PPS., Wyzwolenie, Piast, Stronnictwo Chłopskie, NPR. i Ch. D. Jak słychać votum nieufności ma poprzeć też i Str. Narodowe. Zgłosił również votum nieufności rusin poseł Dymitr Lewicki.

Rząd współpracuje z Sejmem.

W kołach politycznych zwracają uwagę, że przebieg wczorajszego dnia politycznego spowodował bardzo znaczne odprężenie i wyjaśnienie sytuacji. Sejm przystąpił do pracy normalnej nad budżetem. Rząd wziął udział w pierw. pracach przygotowawczych i okazał najlepszą wolę. Dowodem tego była nietylko obecność p. premiera Świtalskiego i członków gabinetu podczas przebiegu całej dyskusji ale i żywy udział w polemice ministrowi Matuszewskiego z poszczególnymi mówcami.

Genowefa

na żądanie Szan. Obywatelstwa
po raz ostatni w niedzielę, 8. bm.
w „WILLI-NOWEJ“

Z kraju.

Debata konstytucyjna.

Wielkie zainteresowanie w kołach politycznych wywołała zapowiedź dyskusji publicznej na temat Konstytucji, pomiędzy przedstawicielami trzech ugrupowań, które odpowiednie projekty w sprawie rewizji Konstytucji zgłosiły.

Mianowicie staraniem związku prawników krasowców odbyła się w piątek, w sali muzeum, debata konstytucyjna, w której brali udział prof. Makowski, jeden z twórców projektu B. B., prof. Komarnicki, jeden z twórców projektu stronnictwa narodowego i poseł Niedziałkowski, jeden z twórców projektu lewicy.

Protest sprawozdawców parlamentarnych.

Klub sprawozdawców parlamentarnych, na odbytem dziś statutowym zebraniu informacyjnym, powziął następującą rezolucję:

Pan marszałek Sejmu Daszyński uznał za stosowne wydać zarządzenie, ograniczające swobodę ruchów przedstawicieli prasy na terenie Sejmu, uniemożliwiając im w dużej mierze służbę sprawozdawczą.

Tylko wzgląd na okoliczności zewnętrzne wstrzymuje klub sprawozdawców parlamentarnych od podjęcia dalej idących kroków.

Najwyższe odznaczenie Polski dla prezydenta Finlandji.

W dniu 6 bm. — jako w dniu święta narodowego Finlandji — poseł nadzwyczajny i min. pełnomocny R. P. p. Charwat wręczył prezydentowi Finlandji insygnia orderu Orła Białego.

Jak wiadomo, jest to najwyższe odznaczenie polskie.

Dwa samoloty wojskowe zderzyły się pod Lwowem.

Wczoraj przed południem zdarzyła się na lotnisku wojskowym w Skniłowie pod Lwowem tragiczna katastrofa lotnicza. Podczas lotu grupowego zderzyły się dwa samoloty i spadły na ziemię, uległy zupełnemu zdruzgotaniu. Podporucznik Masłowski, sierżant Komornicki i plutonowy Dregowski ponieśli śmierć na miejscu. Podporucznik Mieczysławski jest ciężko ranny.

P. Dewey na posiedzeniu.

Warszawa, 6. 12. Podczas wczorajszego posiedzenia Sejmu w loży dyplomatycznej i w kuarach widziany był doradca finansowy Dewey.

Klemens Junosza.

Stracone szczęście.

(Ciąg dalszy). 36

Gdy ostatnie dźwięki ucichły i rozplynęły się w ciszy nocy letniej, panna Kintz skinęła na ojca i szepnąwszy mu kilka słów do ucha, zaczęła się do odjazdu zabierać. Sędzina, wymawiając się bólem głowy, również chciała odjechać.

Panna Marta, zazwyczaj bardzo gościnna, dziś jednak nie zatrzymywała nikogo.

Naprzód odjechał Kintz z córką, potem sędziostwo z synem, za niemi reszta towarzystwa. Pozostali tylko domowi, ksiądz Andrzej i pan Onufry.

Ten ostatni gawędził z panem Stanisławem i osuszał butelkę, która mu jakoś dziwnie przypadała do gustu; ksiądz Andrzej zaś, usiadłszy przy Marci, prowadził z nią rozmowę.

— Posmutniałaś mi, dziewczeczko — rzekł łagodnie — a i ten twój pan Jan dziwnie był roz-targniony. Czy zaszło co pomiędzy wami?

— Skąd znowuz? Smutna jestem, to prawda, bo mnie nieznośnie głowa rozboleła, a co się tyczy pana Jana, którego nie wiem z jakich powodów ksiądz kanonik nazywa moim, cóż mam powiedzieć? Nie zaszło pomiędzy nami nic, gdyż, co prawda, nie rozmawialiśmy z sobą.

— Że też to wy młodzi zawsze musicie się sprzezać?

— Sprzezać?

— Co w bawelnę owijać? Dotychczas nie mia-

Co nam niesie sesja sejmowa?

Warszawa, 6. 12. Dookoła toczących się obrad sejmowych krąży w kołach politycznych tysiączne plotki i domysły. Kołą te podkreślają, że dalsze losy sesji zależą w wielkiej mierze od taktyki opozycji.

Przypuśćmy, że opozycja nie zechce stanąć na stanowisku, iż sesja obecna ma być poświęcona sprawie budżetu i konstytucji, czego się domaga BBWR. i za kilka dni przeforsuje swój wniosek o votum nieufności, prowadząc równocześnie kampanię pod hasłami sprawy b. ministra skarbu Czechowicza, sprawozdanie Najw. Izby Kontr. Państwa i demonstracyjnych żądań w sprawach społecznych.

Na temat konsekwencji tej taktyki, a zwłaszcza uchwalenia votum nieufności krąży mnóstwo plotek i domysłów:

1) Sejm po votum nieufności będzie rozwiązany. Ta sprawa jako prosta, nasuwa się dość często. Czy jednak jest ona realna?.. Należałoby raczej sądzić, że to przypuszczenie jest przedwczesne. Rozwiązanie Sejmu byłoby prawdopodobnie dopiero w momencie, gdyby oprócz kwestji votum nieufności, zapadła jakaś negatywna uchwała w sprawie konstytucji, lub gdyby niepo-

wodzenie sprawy zmiany ustroju w Sejmie przybrało jakieś zewnętrzne realne kształty. To zaś może być muzyką przyszłości.

Przy tej okazji należy zaznaczyć, że wobec tego rodzaju pogłosek, które znalazły echo nawet w prasie zagranicznej (doniesienie berlińskiego korespondenta „New York Times”), jakoby w razie rozwiązania Sejmu, p. Prezydent Rzplitej w swoim dekreście nie ogłosił terminu nowych wyborów, w sferach poinformowanych stwierdzają, iż pogłoski te są zupełnie bezpodstawne.

2) Inni — głównie niektóre sfery i dzienniki opozycyjne — powtarzają już z przed niedoskiej sesji listopadowej pogłoskę, iż w razie uchwalenia votum nieufności, nowy gabinet utworzy Marsz. Piłsudski lub min. Prystor i zastanawiają się, czy w tym wypadku nie nastąpiłoby powtórne votum nieufności. Tę pogłoskę — jak zaznaczamy — pamiętamy z niedoskiej sesji sejmowej.

3) Inni zaś utrzymują, że p. Prezydent Rzplitej po votum nieufności udzieliłby formalnej dymisji gabinetowej, powierzając mu równocześnie prowadzenie agend i że dalsza decyzja prezydenta nie zapadłaby natychmiast, ale po ujawnieniu stanowiska Sejmu w sprawie konstytucji.

Zajście na pl. Trzech Krzyży.

Na długo przed rozpoczęciem sesji sejmowej na ulicach w pobliżu Sejmu poczęły się gromadzić tłumy publiczności. Wobec tego, że wyloty ul. Wiejskiej były strzeżone przez policję, która niko-go po za przedstawicielami rządu i ciał ustawodawczych, prasy i t. d. oraz osób posiadających bilety wstępu do sejmu — na ulicę tę nie wpuszczala, tłumy gromadziły się na pl. Trzech Krzyży w Al. Ujazdowskich na ul. Matejki i Pięknej.

O godz. 12. na pl. Trzech Krzyży zebrało się kilkaset osób. Ponieważ w tłumie momentalnie pojawili się komuniści, którzy poczęli zdradzać wielką ruchliwość, policja konna przystąpiła do oczyszczania placu.

Kilku agitatorów komunistycznych aresztowano.

Wkrótce przybył samochód z hydrantami, które przy gimnazjum im. Król. Jadwigi połączono z siecią wodociagową celem ew. rozpedzenia gromadzących się tłumów.

O 2.30 pp. większa grupa komunistów rozpedzona uprzednio ponownie zebrała się na pl. Trzech Krzyży i na schodach kościoła św. Aleksandra, gdy z tłumy padły okrzyki przeciwko

rządowi policja była zmuszona rozpedzić zbiorowisko ze stopni kościoła.

Szereg osób, które wznosiły okrzyki antyrządowe zatrzymano i wylegitymowano, wśród nich znajdował się emerytowany inspektor policji Swolkień.

Komisariat rządu zabronił wyznaczonego na dzień wczorajszy o 5-ej pp. zgromadzenia komunistycznego zwołanego przez posła Sypułę.

Wniosek BBWR o zbadanie zajęć październikowych w Sejmie.

Warszawa, 6. 12. Do łaski marszałkowskiej został zgłoszony wniosek nagły pos. Walerego Stawka i kolegów z klubu B. B. w sprawie powołania specjalnej komisji dla zbadania zajęć w Sejmie w dniu 31 października b. r. Wniosek brzmi:

„Wysoki Sejm uchwalić raczy: Sejm postanawia wyłonić komisję z 15 osób dla zbadania zajęć w Sejmie w dniu 31 października b. r.”

łaś przedemną tajemnic i w duszy twej czytałem jak w książce otwartej, skądże dziś te półsłówka, Marciu. Sędziłem, że dziś właśnie zastanę cię ożywioną, wesołą, zajętą panem Janem.

— Pan Jan..

— Aha, mości panno, mam cię wreszcie! Już! teraz wiem o co idzie. Ale jesteś w błędzie, gotów jestem za sędzica ręczyć.

— Nie należy za nikim zaręczać zbyt po-hopnie.

— No, no, nie martw się; przecież, jako młody człowiek dobrze wychowany, nie mógł uciec od panny gdy ta rozmawiać z nim chciała.

— Czyż mi o to idzie?

— Przypuśćmy, że nie; a wiesz, na czym się to skończy? Sędzic przyjedzie, przeprosi, rączki ucałuje i będzie święta zgoda.

— Nie jestem jego babką, ani ciotką, żeby mnie miał po rękach całować.

— Ale możesz być jego żoną.

— Ja? Bardzo wątpliwe.

— Przecież jesteście jakby po słowie.

— Nigdy nie mówiliśmy o tem.

— Widzę, że się gniewasz na niego nie żartem, tem lepiej, moja Marciu, tem lepiej. Dowód to, że go kochasz.

— No; si finis bonus laudabile totum! — zawołał głośno pan Onufry — co znaczy; gdy ostatnia flasza jest dobra, wszystko było dobre; a że było dobre, to gotów jestem ogłosić coram populo, czyli na środku rynku. Żałuj, księżo Andrzeju, żeś nie pił. A teraz ruszajmy. Szymon od pół godziny drzemie na koźle przed gankiem, a mój Jędrak ziewa aż tu słyhać. Pojedziemy razem, kanoniku, na mojej bryce trochę ci będzie wygodniej. Wypuszczajmy się tedy ex neuv, czyli wy-nośmy się za drzwi, ucałowawszy poprzednio rączki naszej gosposi.

Co się zaś tyczy twojej, panie Stanisławie propozycji, to zaskoczyła mnie ona ex abrupto, czyli jak piorun z pogodnego nieba; dajże mi więc kilka dni do namysłu.

— Cóż to za propozycja? — zapytała panna Marta.

— Nie moja właściwie, tylko Jasia, który prosił mnie o zapytanie, czyby pan Onufry nie zechciał odstąpić mu kilkunastu morgów torfowiska nad rzeczką.

— Otóż to jest właśnie enigma, czyli sęk; co jemu po tym nieużytku? Czy ma zamiar prowadzić w rzeczulce racjonalną hodowlę żab?

— Więc odpowiem, że się koehany sąsiad do-brodziej namysli.

— Czy namysli? ha, zobaczymy. Tymczasem kanoniku, ruszajmy, bo już późno. Nam starym jeszcze pół biedy, ale śliczne oczki będą jutro za-spiane,

Gdy wyiechali już za wieś, pan Onufry fajeczkę nałożył, zapalił, a puściwszy kilka potężnych kłębow dymu, rzekł:

— Nie pamiętam ja, mój księżo Andrzeju, kto to napisał, że coś się w państwie duńskim popsulo.

— Skądże jegomości duńskie państwo na myśli?

— Tak sobie. Ten dziesięjszy wieczór w Zielonce wydał mi się nieco dziwny. Patrzyłem ja jednym okiem w karty, a drugim na towarzystwo.

— I cóżes dostrzegł?

— Hm! co się dostrzegło, to się dostrze-gło.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Z Torunia.

Teatr Pomorski. („W czepku urodzony“) W niedzielę nieodwołalnie ostatni raz po cenach najniższych arcywesoła farsa Wincentego Rapackiego (syna) p. t. „W czepku urodzony“, oklaskiwana gorąco na ostatnich przedstawieniach przez rozbitą do łez widownię. — O godz. 20 drugi raz „Polacy w Ameryce“.

Elektryfikacja Pomorza. Dnia 2 bm. odbyła się w Warszawie konferencja przedstawicieli wydziału województwa pomorskiego z marsz. Szychowskim na czele z kompetentnymi czynnikami finansowymi. Tematem konferencji była rozbudowa elektrowni w Gródku, która w ten sposób zasilać będzie mogła swym prądem wszystkie północne powiaty Pomorza.

Napad i uprowadzenie w centrum miasta. W dniu wczorajszym ok. godz. 10,30 wiecz. na przechodzącego placem Trzeciego Maja p. Rulkowskiego, zamieszkałego przy Chelmińskiej Szosie, napadło czterech nieznanymi osobnikami, którzy uderzyli Rulkowskiego tępem narzędziem w głowę tak, że padł na ziemię nieprzytomny. Napastnicy zrabowali następnie nieprzytomnemu 38 zł. gotówki i kwit na 300 zł. poczem zawlekli go na tor kolejowy. Dopiero ok. godz. 4 nad ranem odzyskał przytomność. Jako podejrzanych o udział w tym napadzie przytrzymał Ed. Borkowski i Guźlińskiego, obu z Torunia.

Kradzież z włamaniem. Dnia 4 b. m. o godz. 22,45 dokonano kradzieży z włamaniem za pomocą wyrwania skobla od drzwi w mieszkaniu p. Walerji Kłosowskiej w domu przy ul. Chelmińskiej 15, skąd skradziono z zamkniętej walizki 518 zł. gotówki.

Turczo pow. toruński. (Nowa placówka przemysłu rolniczego). Na terenie majątku turznieńskiego zbudowała w ciągu ostatniego roku dużym kosztem materialnym dziedziczka dóbr p. Felicja Gajewska młyn motorowy, pragnąc nie tylko stworzyć nowy, a tak potrzebny w tej okolicy warsztat, ale przede wszystkim zapewnić licznej okolicznej ludności robotniczej możliwie tani i uczciwy przemiał ich deputatu. Istotnie Młyn-Krupka bije swoimi cenami i jakością pracy inne młyny. Przed kilkoma dniami odbyło się uroczyste poświęcenie tej nowej placówki. Wzięło w niem udział liczne duchowieństwo okoliczne z księdzem prałatem Szydkiem prob. z Chelmy, ks. Hassem prob. z Papowa i ks. Prabuckim, prob. z Gostkowa na czele, sąsiedni ziemianie i ludność robotnicza. W pięknie ozdobionych halach młyna odprawił uroczyste modły i dokonał poświęcenia Najprzew. ks. Prałat Szydzik, zaś ks. prob. Prabucki wygłosił przemówienie nawiązując je do oświecenia, dzięki łasce Bożej — sił natury przez człowieka. Miła ta uroczystość zakończona została w gościnny, a tak pięknym dworze w Turznie, dokąd zostali zaproszeni obecni goście przez zawsze czynną i myślącą o sprawach publicznych p. F. Gajewską. W czasie obiadu wieczornego wypowiedziano przemówienia na cześć duchowieństwa w ręce ks. Prałata Szydka i na cześć pozytywnej pracy rolnictwa w ręce Pani domu. Oby inicjatywa rozbudowania naszych gospodarstw rolnych tak pięknie prowadzonych przez p. Gajewską znalazła jak najliczniejszych naśladowców w naszym ziemiaństwie.

Lutówko. (Z zemsty podpalił stodołę). Przed kilku dniami spaliła się w Lutówku stodoła wraz z niewymłóconem zbożem, należąca do rolnika Dietricha. Straty spowodowane pożarem wynoszą około 20.000 zł. Stodoła oraz zboże nie były ubezpieczone. Wszczęte przez policję dochodzenia wykazały, że pożar powstał wskutek podpalenia. Podejrzany o zbrodnię podpalenia jest robotnik Paweł Nelke, któremu Dietrich z dniem 1 b. m. wypowiedział pracę. Nelkego aresztowano i odstawiono do więzienia śledczego.

KRONIKA

Chelmska, dnia 7 grudnia 1929 r.

KALENDARZYK.

Niedziela: 2 Adwentu. N. Pocz. NMP.
Poniedziałek: Leokadii, Walerji.

NOCNY DYŻUR LEKARSKI.

Dyżur niedzielny i tygodniowy dla członków Pow. Kasy Chorych pełni w tym tygodniu p. dr. Napiórkowski.

NOCNY DYŻUR APTEK.

„Apteka pod Orłem“ p. Wolskiego.

— **Zapłaciła „gapowe“.** Na wczorajszym targu pewna przekupka kupowała gołębia.

Wzięła takowego w rękę, a gołąbek... pojechał do upragnionej wolności. W tym momencie kupująca chciała też uciec, lecz to jej się nie udało, gdyż zatrzymał ją stróż bezpieczeństwa, skutkiem czego musiała zapłacić 90 gr. tytułem „gapowego“ za gołąbka.

Biedna kobiecina, wrzuszona niewolą gołąbka, pragnęła go uwolnić, lecz z tem sama wpadła.

— **Osobiste.** Reskryptem Pomorskiej Izby Skarbowej w Grudziądzu, został mianowany komisarzem kontroli Skarbowej w X. stopniu służbowym przy stałym dozorcze Cukrowni w Chelmy, p. Teodor Olszewski, rewident kontroli skarbowej

Kierownikiem kontroli przy stałym dozorcze jest p. Walaszek, komisarz kontroli Skarbowej w IX stopniu służbowym, któremu przydzielono kilku rewidentów,

— **Przypomnienie dla wykupujących świadectwa przemysłowo handlowe.** Zbliża się ostatni czas wykupu świadectw przemysłowych i handlowych na rok 1930.

Termin wykupu upływa z dniem 31. bież. mies. W związku z powyższym, upraszamy wszystkich zainteresowanych, by obowiązek ten wypełnili jeździe przed świętami a to ze względu na szczupły personel Urzędu Skarbowego podatków i opłat skarbowych w Chelmy.

Czy przed, czy później trzeba ten obowiązek spełnić.

Zaznaczamy jeszcze na końcu, że ceny świadectw wraz z dodatkami są takie, jak w roku poprzednim.

— **O śpiewie kościelnym.** Jak wiadomo, przed niedawnym czasem przybył do naszej parafii p. Dorawa jako organista oraz dyrygent chóru kościelnego „Cecylja“.

Mimo, że p. D. jest u nas bardzo krótko, zdobył sobie u parafian wielkie poważanie jako wybitny śpiewak, muzyk i energiczny kierownik chóru.

Mamy nadzieję, że p. D. w krótkim czasie utworzy w naszej parafii kapelę kościelną, która pogłębi powagę tajemnic Mszy św. podczas nabożeństwa przez wykonywanie pieśni nabożnych z pomocą instrumentów muzycznych.

Oby Społeczeństwo katolickie przyczyniło się do utworzenia takiej orkiestry na chwałę Bogu i pożytek wiernym.

— **Ceny wódki luksusowej.** Ministerstwo skarbu ustaliło ceny wódki luksusowej w detalu łącznie z butelką na: zł. 8,70 za litr 40 proc. i zł. 4,40 za pół litra; wódka mocy 40 proc. — zł. 9,40 za jeden litr czyli 4,70 za pół.

— **Baczność restauratorzy!** Okólnik Ministra skarbu donosi, że składanie próśb o ulgi świadectw przemysłowych III kategorii handlowej na rok 1930 należy wnieść w terminie tylko do 15 grudnia b. r. a nie jak było dotychczas 31 grudnia.

— **Kto płaci podatek lokatorski w razie podnajmu?** Wedle ustawy z 17. grudnia 1921 roku poz. 6 Dr. n z r. 1922 o podatku mieszkaniowym (lokatorskim), podatek ten obowiązane są płacić osoby, zajmujące odnośny lokal. Z tego brzmienia ustawy wynikałoby, że sublokator, który nie zajmuje lokalu, lecz mieszka w lokalu, zajmowanym przez głównego lokatora, powinien być wolny od opłacenia tego podatku. Trybunał administracyjny (L. Rej. 1375-20) orzekł, że podatek ten ma uiszczać główny lokator, nie osoba, faktycznie zajmująca dany lokal,

Przez popieranie przemysłu własnego, dajesz swemu robotnikowi chleb.

Wiadomości kościelne.

Porządek nabożeństw.

O godz. 8-tej Roraty
O „ 8^{1/2} msza św.
O „ 8-mej msza św.
O godz. 9 msza św. gimnazjalna.
O „ 9,45 msza św. szkolna.
O „ 10^{1/2} suma z kazaniem.
Po poł. o godz. 3-ciej nieszpory.

W środę, 11. bm. odbędzie się poświęcenie kapliczki, poczem o godz. 9-ej uroczyste nabożeństwo w kapliczce na intencję Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo.

Wieczorem o godz. 7^{1/2} uroczysta akademja.

TEATR

Ostatnia okazja. Już tylko kilka godzin łączy nas od tej chwili, gdy na scenie w. XX. ukaże się potężny obr. religijny z IX. w. po Chrystusie, demonstrujący życie i cierpienia niewinnie o zdradę posądzonej niewiasty, jej cierpienia w więzieniu i zwycięstwo cnoty, pt. „Genowefa“.

W tym wypadku szumna reklama tego obrazu jest, naszym zdaniem zbyteczna.

Zainteresowanie Obywatelstwa na premierze jest niezbitym dowodem potęgi „Genowefy“.

Korzystajcie więc z okazji, bilety można nabyć wcześniej w „Przeglądzie Pomorskim“

Początek przedstawienia jutro, w niedzielę o godz. 7^{1/2} wiecz. w „Willi Nowej“.

Kino „Kryształ“.

Tylko jeszcze dziś i jutro wyświetla kino „Kryształ“ wspaniały obraz, szczyt wytwórczości filmowej polskiej, osnuty na tle powieści Stefana Żeromskiego pt. „Przedwiośnie“.

Kto więc czuje się choć odrobinę prawdziwym Polakiem i kto interesuje się literaturą polską, niech okazji nie traci lecz dziś lub jutro spieszy do „Kryształu“.

Kino „Stylowe“.

Ostatnie dwa dni ukaże się na ekranie kina „Stylowe“ wspaniały dramat miłości na tle napałów bandyckich, ilustrujący przygody herszta szpiegów Hanghi, okropną katastrofę kolejową, miłość oraz... inne przygody zobaczycie na ekranie pt. „Szpiedzy“.

Kto chce użyć emocji przez kilka chwil, niech dziś idzie do „Stylowego“.

Kobiety w ciąży muszą się starać o usunięcie każdego zaparcia stolca przez używanie naturalnej wody gorzkiej **Franciszka-Józefa**. Kierownicy uniwersyteckich klinik chorób kobiecych chwala jednocześnie naturalną wodę **Franciszka-Józefa**, gdyż łatwo się ją łączy i łagodne działanie takiej bez ubocznych skutków następuje w krótkim czasie. Żądać w aptek

Program radjofoniczny.

Niedziela 8 grudnia.

Poznań, 10,15 Tr. nabożeństwa, 12,05 — 13,10 Odczyty rolnicze i dla gospodyń, 17,45 Audycja dla dzieci, 18,15 Biuletyn Stow. Młodz. Polskiej, 18,50 — 19,40 Koncert po pol. 20,00 Słuchowisko pogodne.

Katowice, 15,20 Ks. dr. Rosiński: „Centrale spółdzielni rolniczych w Polsce“ — 16,00 — 17,15 Koncert popularny, 19,30 „Bery i bójkę śląskie“ 20,30 Koncert wieczorny.

Warszawa, 10,15 Nabożeństwo w katedry poznańskiej, 11,58 — 12,10 Sygnał czasu hejnał komunikat meteorologiczny, 12,10 Poranek symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej, 14,00 „Stan i rozwój przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej“ — in. Zygmunt Kobyliński, 14,20 Muzyka, 24,30 „Więcej pszenicy“ — inż. Wojciech Chmielecki, 14,50 Muzyka 15,00 „Co słychać o czym wiedzieć trzeba“ — dyr. Szczepan Mędrzecki, 15,20 — 16,00 Muzyka, 16,00 Pan Lenartowicz podzielił się swymi wrażeniami z podróży do Północnej Afryki, 16,20 Gramofon, 16,40 „O dzikich zwierzętach w cywilizowanej stolicy“ — dr. Stanisław Sumiński, 16,55 Gramofon, 17,15 Pogadanka, 17,40 Koncert orkiestry Dyr. Tramwajów Miejskich, 19,00 Rozmaitości, 9,25 „Dwie strony w sporze“ — p. Tadeusz Ulanowski, 19,40 Odczytanie programu na dzień następny, 19,58 Sygnał czasu 20,00 Słuchowisko z Krakowa, 20,30 Koncert popularny, 21,25 Dalszy ciąg koncertu, 22,00 „Jak żyje Londyn“ — p. Florjan Sobieniowski, 22,15 komunikaty meteorologiczne, policyjne, sportowe, 22,35 Komunikaty, 23,00 — 24,00 Muzyka taneczna z „Oazy“.

KINO KRYSTAŁ

Kolejowa 24.

Tylko jeszcze 2 dni!
W niedzielę ostatni raz!

Początek seansów:
7¹⁵ i 9¹⁵, w niedz. 3³⁰, 5⁴⁵, 7¹⁵ i 9¹⁵

Dawno oczekiwany film, korona wytwórni polskiej, według
STEFANA ŻEROMSKIEGO p. t.

„PRZEDWIOŚNIE“

W roli głównej ulubieniec ekranu, bohater „Dzikuski“ i „Pod banderą miłości“:

ZBYSZKO SAWAN.

CENY MIEJSC: Łoża 1,50, rez. i balkon 1,20, I. miejsce 0,80, II. m. 0,50.

Cześć!**Związek Hallerczyków**

placówka Chełmża

urządza

na ogólne życzenie Sz. Obywatelstwa

w niedzielę, dnia 8-go grudnia b. r.
w sali „Willi-Nowej“

wielkie przedstawienie amatorskie.

Potężny obraz religijny w sześciu odsłonach, podług
powieści ks. kanonika Szmida, pt.

Genowefa

Życie i cierpienia świątobliwej, niewinnie o niewier-
ność posądzonej niewiasty. — Pokusy w więzieniu.
Zwycięstwo niewinności.

- Akt I. Wyjazd Hrabiego Zygryda na wojnę.
- Akt II. Oskarżenie Genowefy i wtrącenie do więzienia
- Akt III. Walka i cierpienia Genowefy w więzieniu
- Akt IV. Zwycięstwo niewinności
- Akt V. Życie Genowefy w pustyni i odnalezienie jej
przez Zygryda
- Akt VI. Ukarany fałsz. Powrót Genowefy do męża.
Przebaczenie. (Żywy obraz).

Rzecz dzieje się w IX. w. po Chrystusie nad Renem.

Początek przedstawienia o godz. 7,30 wiecz.

Ceny miejsc: rezerw. 2 zł., I. miejsce 1,50 zł.,
II. miejsce 1 zł., wstęp na salę 50 gr.

O liczny udział P. T. Obywatelstwa uprasza

ZARZĄD.

Bilety wcześniej do nabycia w „Drukarni Przemysłowej“
Fr. Miemczyk Chełmża, Rynek Bednarski 1.

Cześć!

Zgubiona
książeczkę woj-
skową na nazwisko
Alfons Ornas z Kiel-
basina, niniejszem
unieważniam.
Alfons Ornas.

Bije świnie

prywatnie, a także
wykonuję wyroby mię-
sne. Zgt. przyjmuje
R. URBAŃSKI
Chełmża
ul. Hallera 19.

Pierwszorządne

Pianina

poleca

B. Sommerfeld

**Największa
w Polsce
Fabryka Pianin
Bydgoszcz**
Śniadeckich 56.
Tel. 883 i 458

Komunalna Kasa Oszczędności

miasta Chełmży
W CHEŁMŻY

:-: Instytucja o popularnej pewności :-:
Zajętwa wszelkie czynności bankowe

Za wszelkie zobowiązania Kasy odpowiada
gmina miasta Chełmży.

ryjmuje wkłady oszczędnościowe za
oprocentowaniem w stosunku rocznym 10%

Piłki

w rozmaitych wielko-
ściach i kolorach ma
stałe na składzie.

**Skład papieru
Druk. Przemysł.**

Futra

damskie
i męskie,
skóry, spody,
kołnierze
i lisy

poleca
**w wielkim
wyborze**

FUTROPOL

**Bydgoszcz
Stary Rynek 27.**

Pracownia kuśnier-
ska na miejscu
czynna.
Telefon nr. 1957.

Godziny przyjęć

dla publiczności u Burmistrza
miasta Chełmży

od 10-tej do 12-tej.

Chełmża, dnia 3. XII. 1929 r.

(—) Kurzętkowski, Burmistrz.

Reparuję maszyny rolnicze

jak: młockarnie
parowe, maneże,
sieciskarnie i in.

Posiadając długoletnią praktykę w kraju
i za granicą, wykonuję wszelkie prace
pod gwarancją.

Warsztat ślusarsko-mechaniczny
Chełmża — ul. Paderewskiego nr. 26.

Już najwyższy czas
zamówić

Skórki na Futra

Otrzymasz takowe w miejsc.

garbarni B. Barzey'a

Chełmża, ul. 21 Stycznia 6

obok tartaku p. Weldego

dopóki zapas starczy

Ceny bardzo niskie!

Kupuję wszelkie skórki
surowe i płacę
najwyższe ceny!

Przyjmuje do wyprawy wszel-
kiego rodzaju skórki, które
wyprawiam najnowsz. systemem garb.

Proszę zwiedzić i przekonać się!

Druki

w wszelkiego rodzaju
wykonuje gustownie
szybko i tanio

**Drukarnia
Przemysłowa**

Kotły do paszy

Wanny, wiadra ocynkowane

Naczynia emaljowane i blaszane

Garnki lane żelazne

Maszynki do mięsa

WAGI stołowe, belkowe i dziesiętne

Konwie do mleka

GARNKI kamienne

Narzędzia rzemieślnicze — Wyroby

stalowe. — Widły do buraków i kartofli.

TOWARY KOLONJALNE

poleca po cenach konkurencyjnych

Edmund Kierzek

Rynek 11

CHEŁMŻA

Rynek 11

Kto jest smakoszem piwa?!

Ten pije tylko

Śmietankę Pomorską

stołecznej ziemi Chełmińskiej a w
grodzie Chełmińskim jedyną tą
znajdzie w **Chełmży**

w rozlewni piwa

Bolesława Chronowskiego
przy ulicy Toruńskiej nr. 9.

Jeżeli nie wierzysz, to przekonaj się
i przyjdź do składu hurtowego
i tam darmo otrzymasz szklankę

„Smietanki Pomorskiej“

a po przekonaniu się zamówisz na-
pewno tego **wybornego piwa.**

Pozatem poleca się wyśmienity

„Karamel Pomorski“
wody mineralne i lemoniady.

Hurtownia

B. Chronowski.